

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

13. De Gratiarum actione, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Marathonijs: sed ea quoque, quae in campis Marathonijs sunt gesta, sexdecim annis Bruti funere sunt posteriora, si modò ab his primis laudes in defunctos coepta sunt dici.

Sed si quis missa facta hac quaestione, quanam primi laudes funebres instituerint, examinare, aut scire voluerit, apud viros mos iste melius se habeat, longè prudentius hunc apud hos, quam apud illos constitutum reperiet: Quia Athenienses videntur eorum causa, qui in bello casti sepulturae mandantur, orationes funebres instituisse, ex vna tantum virtute, quae in ipsa morte apparuerit, etiamsi quis ceteris in rebus fuerit nequior, existimantes viros bonos indicandos. At Romani omnibus viris claris, siue eorum ductu, auspiciisque bella fuissent confecta, siue in Reip. administratione, & gubernatione, prudentia dedissent consilia, & praecleara edidissent facinora, hunc honorem haberi statuerunt, & non solum ijs, qui in bello cecidissent, sed etiam alijs, quemcumque illi finem vitae sortiti fuissent: existimantes ob virtutes totius vitae aetate, non solum autem ob gloriosum obitum viris bonis laudes deberi. Haec de origine funebri laudationis.

Extant funebres orationes Gregorij Nazianz. in Basilium, in patrem, & sororem. Aristidis, in Eteoneum. Gregorij Nysseni, in Placidia, & Pulcheriam. Ambrosij, in Theodosium, &c.

Quod verò ad modum attinet, quem idem Dionysius tractat in technicis, ad eadem capita laudationis refertur, quae superius sunt declarata. Addit verò inluper aliquid de mortis genere, & circumstantijs, tum luget, & deplorat, tum lachrymas abstergit, & consolatur, quod plenissime ab Aristide, in funebri laudatione Eteonei praestitum est. Nam post narratas eius virtutes, exclamat suo more ὡ κτάλοι μὲν ὀφθαλμοὶ καὶ κεφαλαί μὲν οὖν ἀπαντα ἢ ἢ χρόνον. κεφαλὴ γὰρ πρότερον χαρμῆσάν τε, ὅν ἐκόνει, &c. quae suo loco redemus.

Mox inducit Deos e machina consolantes, πᾶσι τοῖς καὶ ἄνθρωποι, Silete homines, nec enim miser est puer, aut vir potius, nec miseratione prosequendus. hinc. quod institit: & similia, quae supra panegyrum sortitur. λόγος ἰδιόγραφος.

Ad hoc genus pertinent epitaphia, quae sunt

laudationes, & lamentationes vno verbo comprehense, vt;

Aniciae Phaltoniae Probae Consulis uxori, Consulis filiae, Consulum matri, Anicius Probinus V. C. Quaestor, candidatus, deunctus maternis officijs dedicauit. Et,

Vide. Brissot. in formulis.

Patens infelicissimus afflictus praeposuitate naturae, filium hoc tumulo condidit, quem importuna mors ademit, praeripuitque senij baculum, cui iam defessa aetas adnitens, per breues annos suos alleuabat, nunc autem mors adsequitur, quam tristes lachrymae deseruerunt.

De gratiarum actione.

CAPVT XIII.

VT in humana Societate, vel habenda, vel referenda gratiae officium est omnino necessarium, sic neque ratio, neque in Rhetoricis praetermittenda est: tota autem ferme ex istis locis decurrit. Quale sit beneficium, quam amplum, quam utile, quam expectandum, à quo datum fuerit, à Rege, Principe, duce, viro denique spectabili? Cui concessum? vni, an pluribus? an claro, & nobili, an abiecto, humili, immerito, vel non tam cumulata mensura promerito, quod saepius profertur modestiae causa, qui gratias agant. Quo titulo datum? & tractatur saepe per extenuationem meritorum, & amplitudinem beneficij. Quando vel citò, vt amantius; vel tardè, vt consideratius; vel inter maxima negotia largientis, & angustias recipientis, vt carius. Quomodo? candido, & profuso animo, verbis expressis, onere nullo accipientis, commoditate maxima. Vbi? quo loco, publicone, an priuato? qua corona spectante, qua luce, qua frequentia hominum, & similia.

Capita gratiarum actionis.

Beneficium vt laudatur.

Partes autem ferme sunt exordium, vel propositio rei, expositio, & exaggeratio beneficij, repromissio benevolentiae, studij, amoris, obseruantiae, &c. quae facile est in Aufonij diserta sane gratiarum actione, atque in ipsius Ciceronis orationibus, pro M. Marcello, & post reditum in Senatu, & ad Quir. agnoscere. Aufon. aperte incipit.

Exordium

Ago tibi gratias, Imperator Auguste, si possem, etiam referrem: sed nec tua fortuna delide-

Orationis funebres

Epitaphia

desiderat remunerandi vicem, nec nostra suggerit restituendi facultatem. Priuatorum ista copia est, inter se esse munificos: tua beneficia, ut maiestate præcellunt, ita mutuum non reposcunt. Cicero ad Quirites, fluenti, & ambizioso exordij tractu vitur.

Quod precatus a Ioue optimo maximo, cærenique Dijs immortalibus sum, Quirites, eo tempore, cum me, fortunæque meas, pro vestra incolumitate, otio, concordiaque deuoui, &c. Ad summum propoficio est quadam beneficij, & gratiarum agendarum delibatio.

Exaggeratio beneficii.

Uterque beneficium cumulatè exaggerat à prædictis circumstantijs, tum præcipue M. Tullius, magna sermonis maiestate, in eo, quod sibi collatum est beneficio, omnia bonorum genera contineri ostendit, ut liberos, fortunas, amicitias, consuetudines, vicinitates, clientelas, ludos, dies festos, honorem, dignitatem, locum, ordinem, &c.

Personæ largientis.

Gratiani
laus.

Ansonius. Aguntur enim gratiæ, non propter maiestatis ambitum, nec sine Argumentis, Imperatori fortissimo; Testis est vno pacatus anno, & Danubij limites, & Rheni. Liberalissimo. Ostentat hoc diues exercitus. Indulgentissimo. Docet securitas erroris humani. Consultissimo. Probat hoc tali Principe oriens ordinatus, &c.

Cui concessum.

Eo amplius beneficium est, quo ad plures attinet, nec omisit illud M. Tullius in Marcello. Est verè fortunatus ille, cuius ex salute non minor penè ad omnes, quam ad illum ventura sit læticia, peruenerit. Quod ei quidem meritò, atque optimo iure contigit. Quis enim est illo, aut nobilitate, aut probitate, aut optimarum artium studio, aut innocentia, aut vilo genere laudis præstantior?

Quo titulo.

Hoc præclare tractat Ansonius ad Gratianum. Subijcet aliquis: ista quidem adeptus es, sed effare, quo meritò? *Quid me oneras sciscitator? Rationem felicitatis nemo reddit.* Deus, & qui Deo proximus, tacito munera dispertit arbitrio: & beneficiorum suorum indignatus, per homines stare iudicium, mauult de subditis dedisse miraculum.

Quo, inquis merito? ego nullum scio, nisi

quod tu, pijsime Imperator, debere te dicis, & hoc debere latissimè pertinet.

Quando.

Tu Auguste venerabilis districtus maximo bello, altulantibus tot millibus barbarorum, quibus Danubij ora prætegitur, comitia consulatus mei armatus exeres.

Quomodo.

Cum Gratianus Imperator consulatum Ansonio conferens, soluere se dixisset quod debebat, & adhuc debere quod soluere: hic exclamat Consul Rhetor.

O mentes auræ dictum bracteatum! de pectore candidissimo lactei sermonis alii moniam! Quisquamne tam parcus est in ostentatione beneficij? quisquam pondus gratiæ suæ, vim meriti profiteretur alieni? quisquam denique, quod indulget, quasi ab obnoxio deferatur, pretium mauult vocare, quam donum. Certent huius sententiæ veteres illi, & Homerici oratores subtilis deducta oratione Menelaus, & iustar profundæ grandinis ductor Itachæus, & melleo delibutus eloquio, iam terriæ Nestor ætatis.

Vbi?

Consilium meum ad Deum retuli, & quæ admodum solutus, cui præsto ad tam grande consilium? an plenius cum Senatu, cum questri ordine, cum plebe Romana, cum exercitu tuo, & prouincijs omnibus deliberas?

Hæc igitur, & similia adiuncta, quæ varia in diuersis negotijs occurrunt, orationis filo pertexi solent. Postremò, repromissione tota oratio concludi solet, ut;

In referenda autem gratia hoc vobis repromitto, semperque præstabo, mihi neque in consiljs de republ. capiendis diligentiam, neque in periculis à republ. propulsandis animum, neque in sententiam simpliciter referenda fidem, neque in hominum voluntatibus pro republ. lædendis libertatem, nec in perferendo labore industriam, nec in vestris commodis augendis gratam animi benevolentiam, defuturam, &c.

De Salutationibus Principum.

CAPVT XIV.

V Sitatissimæ sunt & hoc tempore orationes.